

لیکونکی: م. ک. بهادر اکمار «M.K.Bhadrakumar» .
منبع اود خپريدو نيته: انديا پانجیلا «2026-07-04» .
ژباړونکی: پوهندوی دوکتور سید حسام «مل» .

په تهران کې د جنازې مراسمو په اړه نظرونه *Musings on the funeral ceremony in Tehran*

د روسیې د امنیت شورا مرستیال مشر دیمیتری میدویدیف د ایران له ولسمشر مسعود
پیشکیان سره په تهران کې، د جولای په ۳مه، ۲۰۲۶ کې وکتل

حکومت یوه ښه پریکړه وکړه چې د ایران د مرحوم ستر مشر ایت الله علي خامنه ای د
جنازې په مراسمو کې د هیواد استازیتوب لپاره د بهار والي ډگر جنرال سید عطا حسنین
(متقاعد) وټاکي. دا یو غیر معمولي انتخاب دی چې یو متقاعد جنرال د جنازې د مراسمو
د تنظیمولو لپاره وگمارل شي هغه کس چې د درناوي وړ مذهبي شخصیت مگر په عین
حال کې یو متفکر کس هم دی چې هڅه کوي دوه اړخیزو اړیکو ته جوش ورکړي او د
هند د لوید یخي آسیا په پالیسیو کې توازن بیرته راولي.

په حقيقت کې، په تهران کې د جنازې مراسم د يو غير معمولي پېښې په توګه بدلېږي چې نړۍ هېڅکله د درناوي او غم په ناڅاپي ډول نه ده ليدلې. دا خورا سياسي سمبوليزم لري - د امريکا د ولسمشر ډونالډ ټرمپ او د هغه د ملګري اسراییلي لومړي وزير بنيامين نتانياهو د وحشتناک قتل په غندلو سره ورته دی. لکه څنګه چې شکسپير وويل، 'د قتل لپاره، که څه هم ژبه نلري، خبرې به وکړي!'

دا ډول دولتي جنازې نړيوالې پېښې دي چې ډيپلوماسي د ګډون لپاره تمایل لري. په تهران کې پېښه د ځواک متحرک غیر معمولي پس منظر په وړاندې ترسره کېږي - دواړه په ايران کې او په سيمه ايزه او همدارنګه په نړيواله کچه. د هند له نظره، تر ټولو ډېره ليوالتيا به دا وي چې هندي جنرال به په يو وخت کې د پاکستانې فيلډ مارشل عاصم منير سره مخامخ شي چې د صدراعظم شهباز شريف سره په تهران کې ملګری دی. که چېرې داسې کومه پېښه رامنځته شي، نو د يو څو مبارکيو تبادلي به تعقيب شي، چې ممکن په پای کې يو څه ګټه وکړي. په هر صورت، د جنرال حسنين د لومړي لاس تاثرات چې يو فکري، بشريال او پوځي ذهن به يې بصيرت ولري. هيله ده چې هغه به خپل فکرونه وليکي.

پاکستان په دې وروستيو کې په ښه حالت کې دی او فيلډ مارشل منير به په تهران کې ډير ډيوڅه په لټه کې وي. نيويارک ټايمز او واشنگټن پوسټ راپورونه خپاره کړل، چې په څرګنده توګه د سي آي اي د لوړې کچې معلوما تو پر اساس وو چې اسراییل د ايران د پارلمان د رييس محمد باقر قليبا ف او د بهرنيو چارو وزير عباس عراقجي د وژلو لپاره دسيسه جوړوي مګر د امريکا يا نولخوا يوې خبرتيا دا د سيسيښه شند کړه.

د ځينو نورو راپورونو له مخې، دا ټول په حقيقت کې دوه مياشتې وړاندې په اسلام آباد کې د اپريل په (۱۲-۱۱) نيټه د امريکا او ايران د لوړ پوړو چارواکو ترمنځ د تاريخي مخامخ خبرو اترو په درشل کې پېښ شوي وو چې پکې د امريکا مرستيال ولسمشر جې ډي وينس، قليبا ف او عراقجي ګډون کړی وو. داسې ښکاري چې د پاکستان استخباراتي ادارې د اسراییلو دسيسه افشا کړه او امريکايانو ته يې خبر ورکړ او دسيسه ناکامه شوه. په څرګنده توګه، د ټرمپ او وينس لخوا د ايرانيانو سره د خبرو اترو د اسانتيا لپاره د پاکستاني چارواکو د رول لپاره د مننې هغه څرګندې خبرې اوس په شرايطو کې اچول کيدی شي. د امريکا د افشا کولو وخت په زړه پورې دی.

چين او روسيه دواړه، چې د ايران د نيمه متحدينو په توګه ګڼل کيدی شي، د خپلو حکومتونو استازيتوب لپاره لوړ پوړي چارواکي ګمارلي دي. په ځانګړې توګه، د روسيې د امنيت شورا مرستيال رييس [او پخوانی ولسمشر او لومړی وزير] د د ميټري ميډويډ ف شتون د پام وړ دی. ميډويډف په حقيقت کې د کريميلين په درجه بندۍ کې دوهم مقام لري. هغه د ولسمشر ولاديمير پوتين اوردمهاله سياسي ملګری دی.

په ورته ډول، میدویدیف د روسیې د پوځي-صنعتي کمیسیون مشري کوي، کوم چې په تولید توگه د دفاعي صنعت څارنه کوي. میدویدیف د لوړ پوړو چارواکو یوه ډله ورسره وه. دا سفر د 'کاري سفر' په توگه لیدل کېدی شي.

د میدویدیف د سفر په ما بنام، روسي سرچینو څرگنده کړه چې د کا مسومولسک-آن-امور هوایي چلند فابریکه (چې د یوري گاگرین هوایي چلند فابریکه هم بلل کېږي چې د روسیې په لرې ختیځ کې د خاباروسک په سیمه کې د امور سیند په لرې ختیځ څنډه کې موقعیت لري) د ایران لخوا امر شوي د Su-35 20 "سوپر فلانکر" جنګي الوتکو لومړۍ ډله تولید بشپړ کړی دی.

سوځوی Su-35 یو پیاوړی 4.5 نسل، دوه گونی انجن، د سپر چلولو وړ هوایی غوره والی جنګیالی دی چې پرمختللي ایویونکس، D3 ترسټ-ویکټرینګ انجنونه، او ځواکمن N35 Irbis-E غیر فعال بریښنايي سکین شوی صف رادار لري چې د لنډ یا اصلاح شوي هوایی ډګرونو څخه د کار کولو نادر وړتیا لري، کوم چې دا په لویو هوایی ډولونو کې تکیه کوي او بې طرفه کول یې گرانوي.

د روسیې د حکومت هغه افشا شوي اسناد چې د ۲۰۲۵ کال په وروستیو کې خپاره شوي جنګي الوتکو امر کړی دی، چې دوه Su-35 وو، ښیي چې ایران په تولید توگه د ۴۸ کاله وړاندې له ایران سره د دفاعي تړون له مخې ترسره شوي وو. د راپورونو له مخې، روسیه ایران ته د هغو تحویلي گړندی کوي چې ممکن په ۲۰۲۶ کال کې پیل شي.

د ایران هوایي ځواک له اوږدې مودې راهیسې د ۱۹۷۹ کال له انقلاب څخه مخکې په زړو لویډیځ جوړو شویو الوتکو تکیه کړې ده. که څه هم ایران د سیمې یو له قوي توغندیو وسلو څخه جوړ کړی دی، خو د دوی د کورني هوایي چلند وړتیا وې په نسبي ډول کمزوري پاتې دي. شنونکي وايي چې د سوځوی Su-35 جنګي الوتکو راتګ کولی شي د ایران هوایي ځواک د پام وړ پیاوړی کړي او د اوږد واټن عملیاتو ترسره کولو وړتیا پراخه کړي. په دې کې شک نشته چې تهران ته د میدویدیف سفر د کریملین د دې فکر نښه کوي چې له ایران سره پوځي اړیکې پیاوړې کړي ځکه چې په یوه حساس وخت کې د شرایطو د ځواک له امله کله چې د روسیې او نا توترمنځ پوځي شخړه نوره لرې نه وي. پدې شرایطو کې شامل دي:

- د بالتیک سیمې ته د نا تو پراختیا؛
- د اوکراین په نیابتي جگړه کې د واشنگټن مستقیم ګډون یو ځل بیا، په ځانګړې توګه د روسیې دننه د اوږد واټن توغندیو سره د بریدونو زیاتول او شدت؛
- فنلینډ او لیتوانیا د روسیې په سرحدي سیمو کې د متحده ایالاتو د اتومي وسلو د ځای پرځای کولو لپاره لاره هواروي؛

- په بالتیک سمندر کې مخ په زیاتیدونکې تاوتریخوالی؛
- د بیلا روس امنیت ته گواښونه، د روسیې نږدې متحد چې د کا لینینگراد په انکلیو کې د هغې اتومي اډې ته نږدې دی؛
- د اروپایي مشرانو لخوا تکراري څرگندونې چې اتباع یې د روسیې سره د جګړې لپاره چمتووالی نیسي؛ او،
- د متحده ایالاتو او روسیې د سولې په خبرو اترو کې ځنډ.

د پام وړ خبره دا ده چې پوتین نور د متحده ایالاتو او د هغې د اروپایي متحد ښو ترمنځ د مخالفینو په توګه توپیر نه کوي. په یوه غیر معمولي ډول روښانه خبرداری کې، پوتین تیره اونۍ وویل چې روسیه به د حیرانتیا وړ نه وي، لکه څنګه چې هغه وخت پېښ شوي کله چې نازي جرمني د شوروي اتحاد په وړاندې د بارباروسا عملیات پیل کړل.

په ورته ډول، د تور سمندر په سیمه کې امنیتي وضعیت په ډراماتیک ډول بدل شوی دی. په کریمیا باندې ورځني بریدونه روان دي او د روسیې د لرې پرتو سیمو سره د سړک او تاپووزمې اړیکې ګډوډې شوې دي. بیرنۍ حالت اعلان شوی دی.

----- **په درناوی «05-07-2026»**

.....